TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto
2.11.2026
TSV-AK-2026-98383

TSV/13685/2026

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 107/2026 vp). Tietosuojavaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Tietosuojavaltuutettu on lausunut asian aikaisemmassa vaiheessa hallituksen esityksen muotoon laaditusta työryhmämietinnöstä kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi. Tietosuojavaltuutettu korosti aiemmassa lausunnossaan erityisesti henkilötietojen turvallisuutta ja piti tärkeänä, että aihetta käsiteltäisiin esityksessä laajemmin ja tarkemmin. Esityksen perusteluita ja erityisesti perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on täydennetty ja tarkennettu jatkovalmistelussa. Tietosuojavaltuutettu pitää erityisesti jaksossa 4.2.3. sekä jaksossa 12.4. tehtyjä täydennyksiä tarpeellisina henkilötietojen ja yksityiselämän suojan toteutumisen kannalta. Säännöskohtaisissa perusteluissa olisi tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan voitu käsitellä asiaa tietosuojasääntelyn periaatteiden näkökulmasta hieman laajemmin sekä lisätä vaikutustenarviota huomioiden kuinka merkittävästä henkilötietojen käsittelystä esityksessä on kyse. Säännöskohtaisia perusteluja olisi valtuutetun näkemyksen mukaan voinut näiltä osin laajentaa.

Esityksen tietosuojavaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti uudistuksen voimaantulon jälkeen kuolleen henkilön kuolinpesän osakkaisiin ja muihin rekisteröityihin, joiden henkilötietoja käsitellään esityksen perusteella toteutettavissa palveluissa. Toteutettavat palvelut kasvattavat viranomaisten toimesta käsiteltävien henkilötietojen määrää, millä on henkilötietojen suojaa kaventavaa vaikutusta. Rekisterissä voitaisiin tavallisempien tietojen lisäksi käsitellä myös esimerkiksi sukupuolen vahvistamista koskevaa tietoa, laitosasumista koskevaa tietoa ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevaa tietoa. Käsiteltävät tiedot sisältäisivät siten myös valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina pidettäviä tietoja. Arkaluonteisten tietojen käsittely on pyritty lakiehdotuksessa esitetyn mukaan rajoittamaan välttämättömään. Riskejä on pyritty rajaamaan myös erilaisilla tiedonhallinta- ja tietosuojalainsäädännön edellyttämillä tietoturvatoimenpiteillä. Yksityiselämään ja henkilötietojen suojaan liittyviä riskejä hallitaan ja rajataan esityksessä suojatoimilla kuten vahvalla sähköisellä tunnistautumisella, luovutusta koskevilla rajoituksilla, määrätyillä käyttöoikeuksilla sekä säilytysaikojen rajoituksilla.

Henkilötietojen käsittelyperusteesta

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että esityksessä on käsitelty tarkoituksenmukaisesti kuolinpesän osakasrekisterin ja palvelualustan osalta henkilötietojen tietosuoja-asetuksen mukaiset käsittelyn oikeusperusteet.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalla tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn on arvioitu niin ikään perustuvan ensisijaisesti 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn liittyisi kuitenkin samanaikaisesti myös e alakohdassa tarkoitettua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista.

Asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjän suorittaman henkilötietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn perustasta on näissä tapauksissa säädettävä laissa. Tällainen sääntely voi koskea muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, tietojen luovutusta, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Tällaisen erityissääntelyn on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Ehdotetussa sääntelyssä henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta niin perinnönjättäjän kuolinpesän varoja, velkoja ja muita 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen kuin eloonjääneen puolison varoja ja velkoja koskevien tietojen osalta. Ehdotetussa sääntelyssä eloonjääneen puolison suostumus toimisi suojatoimena tietoja luovutettaessa, ja sääntely olisi mahdollista antaa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisen kansallisen liikkumavaran puitteissa ottaen huomioon myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä ilmenevät edellytykset suojatoimena toimivalle suostumukselle. Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan eloonjääneen puolison asema on huomioitu esityksessä riittävällä tavalla.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn kuolinpesän osakasrekisterissä on katsottu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista käsittelyyn sovellettavista suojatoimista.

Kuolinpesän osakasrekisterissä käsiteltävien arkaluonteisten tietojen, kuten erityisten henkilötietoryhmien käsittely olisi rajoitettu täsmällisellä ja tarkkarajaisella sääntelyllä välttämättömään. Laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon käsittely olisi rajattu ainoastaan osakkaita koskevien perustietojen muodostamisen kannalta välttämättömään eikä kuolinpesän osakkaalla, pesän ilmoittajalla tai kuolinpesän yhteyshenkilöllä olisi pääsyä kyseisiin rekisterissä käsiteltäviin tietoihin. Laissa on säädetty yksityiskohtaisesti tietojen oikeellisuuden varmistamisesta sekä tietojen säilyttämisajasta. Lain voidaan siten katsoa sisältävän yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaiset asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan tietosuoja-asetuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet on asianmukaisesti arvioitu lopullisessa hallituksen

esityksessä. Perusteluissa on riittävällä tasolla tuotu esille, mihin tarkoituksiin henkilötietoja tullaan käsittelemään. Edelleen perusteluissa on myös pyritty huomioimaan erikseen arkaluonteisten ja erityisten henkilötietojen asema rekisterissä muun muassa rajaamalla erityisten henkilötietoryhmien käsittely sääntelyllä välttämättömään.

Käyttöoikeuksista ja säilytysajoista

Esityksessä on pyritty selkeästi tuomaan ilmi, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä. Esityksen mukaan kuolinpesän osakasrekisterin tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto. Yhteisrekisterinpitäjyydestä säädetään lakiehdotuksen 3 §:ssä, jossa määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Vastuunjakoa täsmennetään osakasrekisterin tietojen luovuttamistehtävien osalta 30 §:ssä.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi myös Verohallinnon sähköiseen asiointipalveluun kuolinpesän palvelualusta, jolla olisi asiakaskäyttöliittymä kuolinpesän osakasrekisteriin sekä tarjottaisiin mahdollisuus laatia perukirja ja perintöveroilmoitus. Palvelualustalle toteutettaisiin myös asiakirjojen säilytyspalvelu, jota kuolinpesä ja sen osakkaat voisivat halutessaan käyttää sellaisten tietojen säilyttämiseen, jotka ovat tarpeellisia kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten. Verohallinnon sähköisen asiointipalvelun rekisterinpitäjänä on Verohallinto.

Esityksessä on korostettu, että kuolinpesän osakasrekisterin sekä uuden palvelualustan osalta luonnollisella henkilöllä olisi käytettävissään yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet ja oikeussuojakeinot. Näitä ovat esimerkiksi mahdollisuus saada tarvittaessa asiansa tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi sekä vaatia omien tietojen oikaisua. Esityksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset on otettava huomioon jo rekisterin kehityksessä. Vaikka esityksessä on asianmukaisesti tunnistettu rekisterinpitäjät sekä rekisteröidyn mahdollisuus käyttää oikeuksiaan suhteessa rekisterinpitäjään, olisi esityksessä voitu tuoda enemmän esille niitä seikkoja, jotka rajoittavat rekisteröidyn oikeuksia esimerkiksi saada tietonsa poistetuksi.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuudet perustuisivat kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Henkilötietojen suojaan kohdistuvia vaikutuksia on esityksessä hallittu sillä, että Verohallinto voi perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia. Huomioiden palvelualustalla olevien henkilötietojen määrä tulevaisuudessa, tietosuojavaltuutettu pitää tärkeänä, että käyttöoikeuksia hallinnoidaan asianmukaisesti.

Tietosuojavaltuutetun toimisto korosti aiemmassa lausunnossaan sitä, etteivät käyttöoikeudet saa olla liian laajat. Jatkovalmistelussa kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 3 §:ää on lausuntopalautteen perusteella arvioitu ja sitä on täydennetty uskottujen miesten käyttöoikeuksia koskevalla säännöksellä. Kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeuksiin liittyviä perusteluita on lisäksi täydennetty esimerkiksi selkeyttämällä kuolinpesän ilmoittajan mahdollisuuksia toimia palvelualustalla sekä kuvaamalla muutoinkin tarkemmin käyttöoikeuksien muodostumista palvelualustalla ja käyttöoikeuksien perusteella toimimismahdollisuuksia palvelualustalla. Tietosuojavaltuutettu pitää tarkennuksia positiivisena.

Asiakirjojen säilytyspalvelusta henkilötietojen suojalle aiheutuvia riskejä on huomioitu ja pyritty vähentämään vastaavasti sääntelyllä, jolla rajataan palvelun toteuttamiseen liittyvää henkilötietojen käsittelyä. Asiakirjojen säilytyspalvelussa kuolinpesä voi säilyttää sen hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot on tarkoitettu ainoastaan kuolinpesän ja sen osakkaiden omaan käyttöön. Esitettävän sääntelyn mukaan rekisterinpitäjä voi käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ainoastaan asiakirjojen säilytyspalvelun tarjoamista koskeviin käyttötarkoituksiin. Tietosuojavaltuutettu korostaa, ettei rekisterinpitäjän ole mahdollista käyttää säilytyspalvelun asiakirjoja muihin tarkoituksiin kuin mitä on nimenomaisesti laissa sallittu.

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettujen tietojen käyttötarkoituksia on pyritty rajaamaan säännöksellä, jonka mukaan säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidettäisi julkisuuslain mukaisina viranomaisen asiakirjoina. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei siten voitaisi luovuttaa julkisuuslain eikä pääsääntöisesti muun Verohallinnon käsittelemien tietojen saantiin tai luovuttamiseen oikeuttavan sääntelyn nojalla. Tietosuojavaltuutettu pitää edellä mainittua kirjausta tärkeänä henkilötietojen ja yksityisyyden suojan näkökulmasta.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaksi ehdotetun lain 16 §:ssä ehdotetaan tietojen säilytysajaksi 70 vuotta siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavaksi ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lakiin kuolinpesän palvelualustasta ehdotetun 8 §:n mukaan asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisi pääsääntöisesti poistettava vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavien tietojen säilytysaika on myös tietosuojavaltuutetun näkökulmasta mitoitettu vastaamaan palveluiden pääasiallista tarkoitusta. Tietojen poistamista koskevalla sääntelyllä mukautettaisiin tietojen minimoimista ja säilytyksen rajoittamista koskevia periaatteita, jotta voitaisiin varmistaa periaatteiden tehokas toteutuminen palvelun toteuttamiseen liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että säilytysajoista on ehdotettu säädettävän lakiesityksessä riittävän selkeästi.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Tuulia Karvinen-Kuittinen
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Puhelinvaihde: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

Digitaalinen PDF-allekirjoitus / Digital PDF-signatur
Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
anu.talus@om.fi
Asian tunnus / Ärende-ID: TSV/13685/2026
Asiakirjan tunnus / Dokument-ID: TSV-AK-2026-98383
03.11.2026 13:07:13

Digitaalinen PDF-allekirjoitus / Digital PDF-signatur
Tuulia Karvinen-Kuittinen
Ylitarkastaja
Tietosuojavaltuutetun toimisto
tuulia.karvinen@om.fi
Asian tunnus / Ärende-ID: TSV/13685/2026
Asiakirjan tunnus / Dokument-ID: TSV-AK-2026-98383
03.11.2026 13:12:31